

LUČATÍNSKE

30. jún 2011 ročník V. / číslo 2

zdarma do každej domácnosti

ZVESTI

Príhovor

Vážení spoluobčania,

opäť je tu leto. Čas oddychu, dovoleníek, prázdnin, stretnutí s priateľmi, ale možno aj priestor pre tie činnosti, na ktoré sme nemali v priebehu roku čas. Aj naša obec pre Vás pripravuje niekoľko akcií, pri ktorých si ako každý rok zaspomíname na našich rodákov. Uskutoční sa tradičný futbalový turnaj „Memoriál Ing. Miroslava Chovana“, stretneme sa na podujatí „Deň obce“ a pripomenieme si aj 85. výročie založenia Dobrovoľného hasičského zboru. Na všetky akcie Váš srdečne pozývam.

Leto je predovšetkým spojené s prázdninami. Deti budú mať veľa voľného času, mnohokrát tráviaceho bez dohľadu dospelých. Preto by som chcel upozorniť na možné číhajúce nebezpečenstvá, nakoľko dorastajúca mládež začína skúšať rôzne adrenalinové športy. Napríklad pretekánie sa na bicykloch v neprimeranej rýchlosti po ulici Kutina. Príde nepredvídaný okamih... a tragédia je na svete. Môže dôjsť k vážnym zraneniam či už samotných mladých dobrodruhov, alebo, ešte horšie, nevinných chodcov. Preto aj touto cestou apelujem na rodičov a aj na deti, aby boli opatrní, aby zmysluplne a bezpečne využívali voľný čas.

V tomto čísle Lučatínskych zvestí začíname uverejňovať fragmenty z kroniky našej obce. Po úvodnej časti postupne na pokračovanie sa zoznámime s históriou Lučatína až po jeho súčasnosť. Sme malá obec, ale na múdrosť a šikovnosť našich predkov môžeme byť pyšní. Budete sa môcť dočítať, že niektoré ich nápady a diela predbehli dobu a stali sa unikátnymi nielen na Slovensku, ale aj v Európe. Pevne verím, že poznaním histórie sa nám ľahšie budú prekonávať problémy súčasnosti.

Prajem Vám všetkým krásne prežitie leta, aby ste sa z dovolenky vrátili zdraví a oddychnutí.

Marián Piši, starosta obec

Obecný úrad v Lučatíne

pozýva všetkých svojich občanov, rodákov a priateľov

na tradičné oslavy obce Lučatín,

ktoré sa budú konať dňa **16. júla 2011**
v areáli **FŠ TJ Mladosť Lučatín.**

PROGRAM

13:30 exhibičný futbalový zápas
16:00 slávnostné otvorenie a kultúrny program
19:30 diskotéka

Školáci zatvorili učebnice, pretože aj tie potrebujú oddych

Je tu finále a vytúžené letné prázdniny

Tak, a je to tu! Dostali sme sa do finále a máme tu vytúžené letné prázdniny. Ako sme prežili posledné tri mesiace tohto školského roku?

Už pomaly začína byť pravidlom, že sa naši žiaci zapájajú do veľkonočnej tvorivej dielne, ktorú organizuje kultúrna komisia v obci. Nebolo tomu inak ani tento raz. V nedeľu 17. apríla sme sa aj my zúčastnili tejto akcie v miestnom kultúrnom dome so svojimi výrobkami, na ktorých sme usilovne pracovali niekoľko týždňov. A vyplatilo sa! Bol o ne veľký záujem, čo nás, samozrejme, veľmi teší. Chceme sa poďakovať všetkým, ktorí si naše výrobky kúpili a veríme, že sa im naozaj páčia a budú sa z nich tešiť ešte dlhý čas.

Plávam, plávaš, plávame...

Každý rok, v tomto období, sa zúčastňujeme plaveckého výcviku v plavárni v Banskej Bystrici. Tento rok to bolo trochu komplikované, pretože sme začali plávať ešte pred Veľkou nocou a potom sme skončili až začiatkom mája. No, našťastie, sme úspešne doplávali až do konca. Všetci, aj tí, ktorí mali z vody strach, ho nakoniec prekonali a s vodou sa skamarátili. Tí, ktorí sa vody nebáli, si to poriadne užili a dobre sa vybláznili. Plaváreň je vynovená a najväčší úspech mal tobogán, ktorý si všetci niekoľkokrát vyskúšali. „Mokré vysvedčenia“ si

odnesieme spolu s tými koncoročními. Ak chcete vidieť, ako sme sa „čvachtali“ vo vode, pozrite si našu webovú stránku.
<http://zslucatin.edupage.org>

Výchovný koncert

Aby sme nesesedeli iba v škole a venovali sa učeniu, spestrujeme si niektoré dni inou zaujímavou činnosťou. Tak to bolo aj v piatok 6. mája, kedy sme boli na návšteve školy v Ľubietovej, kde sa konalo predstavenie pre deti „O hlúpom Janovi.“ Bola to rozprávka s pesničkami, v ktorej Jano poplietol všetko, čo sa dalo. Miesto nevesty si domov doniesol raz ihlu, druhý raz balón a tretí raz, keď ju mal požiadať o ruku, priviazal ju za tú ruku v chlieve medzi kravami. No, nakoniec, tak ako v každej rozprávke, to dopadlo dobre a hlúpy Jano sa oženil a dokonca aj zmúdrel. Veď mal pri sebe veľmi šikovnú ženu.

(Pokračovanie na str. 5)

Z hasičských súťaží v Lučatíne a v Podkoniciach

Víťazstvo pre Slovenskú Ľupču a Vlkanovú

V sobotu 28. mája tohto roku, žiaľ, za nepriaznivých poveternostných podmienok, sa v Lučatíne uskutočnilo okresné kolo PLAMENŇ organizované v rámci Banskobystrického okresu. V kategórii „chlapci“ sa najlepšie umiestnilo mužstvo zo Slovenskej Ľupče, ktoré získalo 221,90 bodu. Nasledovali Selce (261,67), ďalej mužstvo z Lučatína 1 (278,66) a z Lučatína 2 (343,21 bodu). Na piatom mieste skončili chlapci zo Šalkovej a posledná priečka patrila Brusnu.

V kategórii „dievčatá“ sa do súťaže zapojili iba mužstvá z Vlkanovej a Badína.

Bezkonkurenčne zvíťazili dievčatá z Vlkanovej s počtom 188,78 bodu.

Bodovali iba naše ženy a dorastenci

V nedeľu 5. júna 2011 si hasiči Banskobystrického okresu zmerali svoje sily v Podkoniciach. V kategórii „muži“ súperilo 23 mužstiev, v kategórii „muži nad 35“ sedem, v kategórii „ženy“ a v kategórii „dorastenci“ po štyri mužstvá a v kategórii „dorastenky“ dve mužstvá. Lučatin mal zastúpenie v troch kategóriách. Najlepšie si počínali naše ženy a dorastenci, oba tímy sa postavili na druhý stupienok. Žiaľ, lučatínski muži vyšli tentokrát naprázdno.

DHZ Lučatín

Pozvánky

Lučatínsky mariášový klub (LMK)

usporiada v sobotu

17. septembra 2011 už

17. ročník

celoslovenského turnaja v hraní mariáša.

Do sály Kultúrneho domu v Lučatíne pozývame hráčov, ale aj divákov.

LMK

FUTBALOVÝ KLUB MLADOST' LUČATÍN

usporiada dňa 9. 7. 2011

21. ROČNÍK

MEMORIÁLU

ING. MIROSLAVA CHOVANA

za účasti družstiev:

FK Hiadeľ

FK Mičiná

FK Podkonice

FK Lučatín

O občerstvenie a dobrý guláš je postarané, tešíme sa na účasť všetkých nadšencov dobrého futbalu a spoločenských podujatí.

DHZ LUČATÍN

si Vás pri príležitosti 85. výročia založenia
hasičského zboru
dovoľuje pozvať na

1. ročník pohárovej súťaže

Termín súťaže:
Miesto konania:
Program súťaže:

30. júl 2011
Futbalové ihrisko v Lučatíne
10:00 Prezentácia družstiev
10:15 Slávnostný príhovor
10:30 Otvorenie súťaže

DISCIPLÍNA: Súťažiť budú hasičské družstvá v požiarom útoku (podľa nových pravidiel PP DPZ platných od 1.1.2008, tzv. „hurá systém“) na dva pokusy. Na útoku musí byť jednotný odev zakrývajúci kolená a lakte súťažiacich, povinný je opasok a prilba. Súťažiť sa bude na sklopné terče s elektronickou časomierou. Hlavný rozhodca súťaže si vyhradzuje právo skontrolovať náradie, premerať dĺžku (voľne položené hadice bez natáľovania) a priemer hadíc kedykoľvek v priebehu súťaže do 10 minút po ukončení pokusu. Protesty bude možné podávať do 10 minút po ukončení pokusu.

NÁRADIE NA POŽIARNY ÚTOK: 1 ks sací kôš so spätnou klapkou, 2 ks savice Ø110 mm (resp. 4 ks), 1 ks motorová striekačka schváleného typu prenosná, 1 ks rozdeľovač, 2 ks hadice B Ø 75 mm, 4 ks hadice C Ø 52 mm a 2 ks prúdnice C.

Štartovné vo výške 20 € uhradí hasičské družstvo na mieste súťaže. Občerstvenie a stravovanie bude zabezpečené v priestoroch súťaže.

Tešíme sa na Vašu účasť.

Peter Hraško, veliteľ DHZ

Oznamy

Aj tohto roku prebieha v našej obci súťaž o najkrajšie okno, balkón, predzáhradku. Do súťaže bude zaradený každý rodinný dom. S výsledkami Vás oboznámime v nasledujúcom čísle Lučatínskych zvestí.

Už od minulého roku sa v priestoroch sály kultúrneho domu stretáva Klub priateľiek cvičenia ZUMBY. Nielen im, ale aj širokej verejnosti oznamujeme, že ZUMBU cvičíme aj počas letných prázdnin (utorok 19.00, piatok 18.00 hod.)

Všetci ste vítaní!

Fotoreportáž z Medzinárodného dňa detí

Cesta rozprávkovým lesom

Dňa 4. júna tohto roku o 14.00 hod. usporiadala kultúrna komisia pri Obecnom úrade v Lučatíne za pomoci klubu dôchodcov a rodičov podujatie pri príležitosti MDD – Cesta rozprávkovým lesom. Hoci nám slniečko vôbec neprialo, našich najmenších to vôbec neodradilo a za svoju usilovnosť a snahu boli odmenení sladkosťami. V sále kultúrneho domu si zasúťažili a teta Zorka niektorých aj pomaľovala.

Ďakujeme aj našim vždy ochotným sponzorom za pomoc pri organizovaní tohto podujatia.

Čo sa stalo a čo nestalo?

- odpovie vám každé dieťa z materskej školy. Predsa bol Deň detí, ktorý prekvapil veľkých a potešil malých. Do našej materskej školy prišla teta maliarka. Nebola to maliarka obrazov, ale maliarka, ktorá deti premenila na krásne motýliky, tigre alebo kvietky. Rodičia, ktorí si prišli poobede po svoje deti ich skoro ani nespoznali. Samozrejme, maľbou tváre deň nekončil, boli ešte súťaže a odmeny v podobe sladkostí.

Do kroniky tohto škôlkárskeho roka sme si ešte zapísali krásny výlet na donovalske Habakuky, a ani sme sa nenaždali a už sú pred nami prázdniny.

V mene kolektívu materskej školy sa chcem poďakovať všetkým rodičom, ktorí nám svedomito pomáhali pri rôznych akciách pre deti, deťom prajeme slnečné prázdniny!

Klára Slabeciusová, riaditeľka MŠ

Leto v záhrade

Viete, že kvety sú nielen krásne, ale aj jedlé?

Podľa meteorológov tohtoročné leto vraj bude riadne horúce. Tak budeme musieť polievať – radšej ráno ako večer, vodu lejeme nie na listy rastlín, ale ku koreňom. To už určite poznáte, že aj dažďová voda je lepšia ako z vodovodu.

V minulom čísle som písala o jarných mrazoch, tie sa veru tohto roku riadne podpísali na záhradách. Orechy zbierať nebudeme. Ešte, že všetko nezmrzlo. Teraz najmä kvôli vlhke a teplu, všetko rastie ako z vody. Najmä burina, takže jej nedovoľte vyrásť a vysiať sa, vytrhávajte ju čo najmenšiu, bude jej v budúcnosti menej. Keď ju už vytrhnete, nedávajte ju na zem medzi zeleninu, ani na kraj hriadky, ale rovno do vedra s pevným dnom, aby sa znovu nevysiala. V zeleninovej záhrade nepoužívajte chemické postreky, aby ste si nezničili, prípadne nekontaminovali pôdu.

Končí sa školský rok, tak treba vybrať z pôdy cibulky narcisov a tulipánov. Keď pôjdu deti v septembri do školy, tak ich „oddýchnuť“, znova zasadíte. V okrasnej záhrade stále odstraňujeme odkvitnuté kvety, ruže prihnojíme a ku koreňom dáme levanduľu, ktorá odpudzuje vošky. Keď chcete mať pri dome pekný trávnik, treba ho kosiť častejšie, trávu skracať čo najmenej, vtedy najrýchlejšie zregeneruje. Nezapadnite ho prihnojiť a podľa potreby polievať. Pravidelne sa starajte aj o stromy a kríky, kontrolujeme, či ich nenapadli húsenice, vošky alebo iní požierači listov a plodov. Keď ich včas objavíme, zväčša stačí ostriať konce vetvičiek, ktoré začínajú ožierať ako prvé. Neskôr sú už škody väčšie a treba zasiahnuť radikálnejšie – postrekom.

Zbierali ste už tohto roku liečivé byliny? Ak nie, ešte stále

máte šance. Po baze kvitne lipa, materina dúška. Ešte bude repík, ľubovník, pamajorán, môžete ich nazbierať dostatok. Čaj z voňavých bylín je liečivý a veľmi chutný. A viete, že kvety sú nielen krásne, ale aj chutné? K jedlým kvetom, ktoré sa dajú kandizovať, patria fialky, sedmokrásy, lupienky ruží, jablone, hrachu. Môžete použiť aj lístky mäty, medovky a jahody. Vidličkou našľaháme bielok s troškou citrónovej šťavy a štipkou soli. Po chvíli čistým štetcom natrieme kvet či list zo všetkých strán a cez sitko jemne posypeme práškovým cukrom. Na tanier nasypeme asi centimetrovú vrstvu cukru a necháme lístky schnúť 2 až 3 dni. Použijeme len rastlinky, ktoré neboli chemicky ošetrované. Takéto ozdoby sú nielen krásne, ale aj chutné. Ružové lupienky z čerstvých ruží namočíme v glazúre z citrónovej šťavy a cukru, potom ich môžeme použiť ako ozdobu na zákusky.

Ak sa chystáte v jeseni zasadiť nové stromčeky alebo kríky, možno vám pomôže prehľad, ktoré ovocie má najväčšiu hodnotu z hľadiska výživy, t.j. koľko obsahujú vitamínov či minerálnych látok.

drobné ovocie	počet bodov	kôstkové ovocie	jadrové ovocie
čierne ríbezle	17,6	marhule	3,5
jahody	7,7	slivky	2,5
egreš	6,9	višne	2,5
červené ríbezle	4,0	broskyne	2,4
ostružiny	3,6	čerešne	2,0
maliny	2,7	ringloty	1,9

Už sa teším na leto, dúfam, že aj vy. Krásne si oddýchnite a vo svojich záhradkách nájdite potešenie, krásu, veľa dobrej zeleniny a ovocia.

Magdaléna Feiková (Filipová)

Z nedávnej histórie

Ľudové piesne – dedičstvo našich predkov

Dva nové pozoruhodné objavy sme získali z našej nedávnej histórie. Z duchovnej oblasti a tiež z výstavby. Obidva obohacujú, resp. spresňujú niektoré fakty – dohady, ktoré nie sú doložené.

Venujme sa dnes ľudovým piesňam, ktoré sú najviac životaschopnou súčasťou duchovného prejavu našej ľudovej kultúry. Dlho sa uchovávali v pamäti národa a ústnym prejavom sa prenášali z generácie na generáciu. Vďaka tejto schopnosti sa nám zachovalo niekoľko málo starých piesní. Ide predovšetkým o ľudovú pieseň „O zlomenej ruži“, ktorú si spievala Anna Dvorská od Galov, keď bola ešte mladá:

„Keď som ja bývala malička, vyrástla mi v obloku ružička. Prišiel môj milý na koni, zlomil mi ružičku napoli. Jaj milý, čos mi to urobil, veď si mi tú ružu prelomil. Nehnevaj sa, moja milá, prosím ťa, donešiem ti ruží zo šipa.“

Okrem tejto piesne mi 91-ročná teta Anna Dvorská-Galovie (nar. 1.11.1911) dňa 31. januára roku 2001 zaspievala ešte dve ďalšie piesne:

„Povedal si, že ma vezmeš, že keď žitko

v poli požneš. Už si požal, aj poviazal, ešte si ma, šuhaj, nevzal. Keď ťa vezmem, budem ťa biť, nebudem ťa, v koči voziť. Ani v koči ani v korbe, nebude ti pri mne dobre (kúpim korbáč ako ruku, budem ťa biť ako suku). Už si kúpil, nebiješ ma, duša moja, šanuješ ma. Gdo by teba nešanoval, keď ťa maliar vymaľoval.“

„Šípová ružička, ker zelený. Už ma v tom Lučatíne nič neteší. Tešilo ma, a už ma nie, ažďaj ma poteší dade inde. Gdože ma už v Lučatíne rozveselí, keď ja nemám otca, matera, ani v Lučatíne frajera.“

Tieto tri pesničky mi nadiktovala a prvé dve aj zaspievala 90-ročná Anna Kasová – Galovie 31. januára roku 2001 v Banskej Bystrici.

„Ligoce sa moc hviezdíček na nebi, v svete sa mi len jeden šuhaj ľúbi, ľúbi sa mi šuhajček len jeden, ale či sa mu ja ľúbim, to neviem. Rada by ja vedela, jemu lásku zradila, aby sme sa milovali dovedna. Dá to Pán Boh, že ma bude milovať, že ma už viac nebude trucovať. Trucoval ma zo dva rôčky bezmála, nevedel to žiaden človek, ja sama. Trucoval ma trucoval, iné

dievča miloval, a mňa smutnú zarmútenú zanechal.“

Spievala moja mama Irma Filipová, rod. Kasová (nar. 17.1.1908) v novembri roku 1994.

„Piesne moje piesne, veď vás ja veľa viem, ale keď sa vydám, do truhly pokladím. Ktorá je najkrajšia tú na vrch položím, keď ma muž dobije, pred neho položím. Túto som si, muž môj, pieseň spievala, keď som pri materi vlásky česávala. Už som sa so vydala, Bože Hospodine, mám sa ja nachodiť s hrncom po dedine. S hrncom po dedine prikrytý pokriekou, radšej som mohla byť len starou dievkou.“

Spievala Mária Chovanová, rod. Turčánová (nar. 5.9.1918) dňa 15. júla roku 2000.

Tieto pesničky sa nám podarilo zaznamenať možno krátko pred ich zabudnutím. A keďže stále platí to známe: „Dedičstvo otcov, zachovaj nám, Pane!“ prosíme zahlasovať o ľudovú pieseň typickú pre Lučatin, možno budúcu „lučatínsku hymnu“. Ďakujeme.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Zdenko Filip

Zo života školákov

(Dokončenie z 1. strany)

Predstavenie to bolo veľmi veselé, aj sme sa zasmiali, aj sme si zaspievali, ale najmä sme sa inšpirovali. Svoje pozorovanie využijeme v našom divadelku Margarétka.

Lupčiansky čítarik

V piatok 20. mája sa vybraní žiaci našej školy zúčastnili súťaže v čítaní Lupčiansky čítarik. Súťaž mala štyri kategórie a my sme mali zastúpenie v troch. Za prvý ročník súťažil Adam Pokoš, za tretí ročník súťažil Oliver Lupták a za štvrtý ročník súťažila Martina Bartová. Prísna porota hodnotila techniku čítania, správnosť používania interpunkčných znamienok a priamej reči. Po hlasnom prečítaní prideleného textu mali súťažiaci za úlohu odpovedať na

otázky súvisiace s textom a s vedomosťami, ktoré nadobudli v jednotlivých ročníkoch. Takže nebolo dôležitý text iba správne prečítať, ale bolo potrebné mu aj porozumieť a využiť nadobudnuté vedomosti a správne odpovedať na otázky.

Napriek tomu, že sme iba malá škôlička, vôbec sme sa nestratili a získali sme dve druhé miesta: **Adam Pokoš (1. ročník) a Martina Bartová (4. ročník)**. Obidvom oceneným srdečne blahoželáme!

Dopoludnie s policajnými psami

V pondelok po víkende, 30. mája, sme spolu so škôlkarmi v našej škole privítali veľmi milú návštevu. Boli sa nám predviesť dva krásne policajné psy, spolu so svojimi cvičiteľmi, ktoré nám predviedli, ako šikovne dokážu nájsť ukrytú výbušninu, ako chytiť nebezpečného páchatel'a a ako treba poslúchať svojho majiteľa.

Psíky poslúchali na jediné slovo, či povel a dokonca boli tak super vycvičené, že dokázali poslúchnuť iba na gesto. Úplná paráda! Pani učiteľka povedala, že by sme tak mali poslúchať aj my. Potom jeden z nich hľadal ukrytú výbušninu, ktorú našiel bez problémov a nepohol sa od nej ani na krok, až kým k nemu neprišiel majiteľ. No a potom druhý havkáč predviedol ako perfektne chytiť každého zloducha, ktorý sa mu pripletie do cesty.

Všetkým sa nám vystúpenie páčilo a nezabudli sme sa ujom policajtom poďakovať. Takto sme si spríjemnili dopoludnie v škole a potom sme sa s chuťou pustili do ďalšej práce.

Ferdo Mravec

V utorok 31. mája sme strávili deň v Banskej Bystrici. V dopoludňajších hodinách sme boli na krásnom baletnom predstavení. Bola to rozprávka o Ferdovi Mravcovi, ktorý zažil rôzne dobrodružstvá v lese spolu so svojimi kamarátmi a stihol sa popri tom zamilovať do krásnej, ale veľmi pyšnej Lienky. Lienka ho spočiatku vôbec nechcela, ale nakoniec to predsa len bola láska ako sa patrí. Predstavenie sa nám všetkým veľmi páčilo a dúfame, že aj v budúcom školskom roku sa nám podarí navštíviť ozajstné „veľké divadlo“.

Po skončení predstavenia sme sa do sýtosti vybláznili na námestí pri fontáne, zapapkali sme si „fajnovú“ zmrzlinku a poniektorí sa dali pomaľovať na tvár. Deň nám ubehol ako voda a ani sme sa nenazdali, museli sme späť do školy. Nám to však vôbec nevadilo, máme naň pekné spomienky. (Všetky fotky si môžete pozrieť na našej webovej stránke.)

Koncoročný výlet

Tak ako každý rok pred prázdninami, aj tento rok sme sa tešili na náš výlet. Tento raz sme sa vybrali na plte a na hrad Strečno. Hoci plte vyzerali dosť labilne, nemuseli sme sa vôbec báť, aj keď sa nám sem – tam ušla vodná sprcha. Spreádzali nás dvaja pltníci, pltník Peter a pltník Jano, ktorí nám porozprávali zaujímavé príbehy spojené s pltníctvom na Váhu. Dozvedeli sme sa aj o skalách Margita

a Besná a aj o tej tretej skale, o ktorej sa nehovorí, pretože má názov, ktorý sa nedá publikovať. Ale my sme sa ho aj tak dozvedeli. Videli sme skalú, ktorá sa podobá na otvorenú kapriu papuľku, plavili sme sa popod Starý hrad, popod dva mosty, videli sme dva tunely a tri meandre. To sú polosťavy na rieke.

Nakoniec sme pristáli pod Strečnom a neostávalo nám nič iné, len vyšliapať 152 schodov a ešte poriadny kus kopca a ocitli sme sa v hlbokom stredoveku. Po hrade nás sprevádzala pani sprievodkyňa, ktorá nám porozprávala o histórii tohto hradu, o tom, kto tam býval a kto ho vlastnil a čo sa stalo s jeho majiteľmi. Videli sme aj maketu, ktorá zobrazovala hrad v čase jeho najväčšej slávy a to vám bola paráda. To, čo sme videli teraz, je z toho iba malá časť. Najkrajším zážitkom bol pre každého z nás pohľad z veže, ktorá sa vypína 148 m nad hladinou Váhu a je odtiaľ nádherný výhľad na široké okolie. Cestou z hradu sme sa posilnili dobrou desiатou, nakúpili suveníry a unavení sa nechali odviezť domov. Výlet sa vydaril, všetkým sa nám páčil a aj fotky z tohto podujatia sú na našej stránke.

Leto, leto, voňavé...

Pred koncom tohto školského roka sme sa ešte zúčastnili na trojboji v Slovenskej Lupči, navštívili sme divadlo v Lúbietovej a v škole sme si pripomenuli Deň zvierat. Za

nami sú koncoročné písomky, vypočítané posledné príklady z matematiky, posledné cvičenia zo slovenského jazyka, posledné poznámky z vlastivedy a prírodovedy a ocitli sme sa na posledných stranách v učebniciach. Tak nám teda nezostalo nič iné, iba ich zatvoriť a nechať aj tie oddychovať. Hurááá prázdniny!!!

Kolektív ZŠ Lučatin

O lučatínskom nárečí, ktoré vytvárali naši predkovia (2)

Pre pobavenie a zábavu pokračujeme v uverejňovaní tzv. lučatínštiny. Je to nárečie, ktoré vytvorili naši predkovia z rôznych iných jazykov. Pre oživenie a mladším pre informovanie tu sú ďalšie slová, ktoré starší občania určite poznajú a mnohí dodnes aj používajú.

domacil – domased dopis – list doporučiť – odporučiť dorantať – zmrzačiť dovedna – spolu drancovať – okrádať drankať – žiadať dratva – niť drelej – skôr drichmať – spať drichmoš – spáč drichtár – lievik dristať – veľa hovoriť duchňa – perina durdit' – zloštiť sa durchšlág – priebojník durit' – hnať ďuro – hlupák, kartová hra dúži – mocný dvacka – dvadsať	fór – vtip foršňa – hrubá doska foršus – náskok frňák – nos frnda – fíflena frndžalica – pálenka frťan – štamperlík, kališok fruštík – raňajky fúga – medzera fuky – peniaze fúra – náklad furman – povozník furt – vždy furták – figliar fusakle – ponožky fustrík – prah na dverách fušer – babrák fuška – brigáda	habarka – vareška habať – brať habštok – doska pre mäsiara háby – šaty haďagáš – beťár hajať – spať hajzel – záchod halabala – povrchne haluzina – tenké drevo hambálok – žrdka hamovať – brzdiť hámrik – kladivo haraburda – zbytočnosť háreš – väzenie haruľa – zemiaková placka hasák – kliešťový kľúč haspra – závora, petlica hastroš – pochábel hecovat' – povzbudzovať, podpichovať hegať – natriasať hej – áno helbík – porisko henká – tam heš – preč het – preč hic – horúčava hlušiť – tlčiť hnáty – končatiny hnojnica – močovka hochštapler – karierista, podvodník hojkať – hovieť hokerlík – stolček bez operadla holovnica – povala na seno hompálat' – kolísat' horeká – hore horekovať – bedákať, nariekať hovkať si – odpočívať hózentrágle – traky hrčka – uzlík hriatô – hriate hrnček – hrnček húpačka – hojdačka hurka – jaternica	jarok – potok jedon – jeden jedonáčka – jedenástka just – predsa, preto K/ kacúr – kocúr kaďa – sud kadiť – dymiť kafrať – stariet' sa kajlík – klin kálačka – štiepačka kandlička – kanvica kanón – delo kántriť – ničiť kapura – brána karovať – riadiť, viesť kasňa – skriňa kastról – rajnica katovať – mučiť, týrať kecat' – hovoriť od veci kelímok – pohárik kerý – ktorý kisňa – debňa kitla – sukňa kliat' – hrešiť klinček – klinček kľud – pokoj kluchta – dlhšie drevo kočka – mačka, dievča kody-tody – kedy-tedy koch – komín kojit' – dojiť kolembať – kyvotať komprdy – huby kopnô – terén bez snehu kormán – volant kotit' – rodiť koťuha – lapaj, potvora krabica – škatuľa krachelka – limonáda krapeň – pampúch krbálat' – váľať krenkovať – trápiť sa krepčiť – tancovať krepý – hlúpy, sprostý krígel' – pohár kripel – oslabený kristindel – vianočný stromček krne, krňacky – sane krumple – zemiaky kuca-paca – bitka kutica – úzka miestnosť kutina – úzka štvrť v Lučatíne kutrat' – prehŕňať kvér – puška kvičiak – samorodák kvit – vyrovnaný kvitovať – uznať, prijať kýbel – vedro
E/ egál – je to jedno egzot – človek z ďaleka echt – správny, pravý eksnúť – zomrieť ekspert – odborník ekspres – rýchlo, súrne ekstra – mimo, zvlášť ekzámen – skúška elefant – slon, veľký ex, na ex – vypit' naraz, do dna	G/ gágor – hrdlo galgan – beťár galiba – nehoda gamby – pery gang – banda, vchod gániť – zazerat' gánok – chodba garád – priekopa garambol – nehoda garazda – neplecha gate – nohavice gáter – rámová píla gátky – nohavičky gauner – ničomník gebul'a – hlava gebuzina – zlé jedlo geleta – drevená nádoba glaicha – koniec hrubej stavby glanc – lesk gniaviť – drviť góla – bocian gorále – korále grajciar – starší malý peniaz grajfnút' – ukradnúť gramafón – gramofón grcat' – zvracať grg – hrdlo gró – hlavná časť grobian – hrubý, surový človek groš – drobný peniaz (mena v Poľsku a Rakúsku) grunt – pozemok, základ grupa – skupina gul'atina – okrúhle drevo gulička – gul'ôčka gumipuška – prak gundža – hrča gvint – závit	CH/ chamrad' – bedač chamula – kukuričná kaša chleba – chlieb chochmes – dôvtip choj – chod' choseň – úžitok chova – strava chvastoš – chvastúň	K/ kacúr – kocúr kaďa – sud kadiť – dymiť kafrať – stariet' sa kajlík – klin kálačka – štiepačka kandlička – kanvica kanón – delo kántriť – ničiť kapura – brána karovať – riadiť, viesť kasňa – skriňa kastról – rajnica katovať – mučiť, týrať kecat' – hovoriť od veci kelímok – pohárik kerý – ktorý kisňa – debňa kitla – sukňa kliat' – hrešiť klinček – klinček kľud – pokoj kluchta – dlhšie drevo kočka – mačka, dievča kody-tody – kedy-tedy koch – komín kojit' – dojiť kolembať – kyvotať komprdy – huby kopnô – terén bez snehu kormán – volant kotit' – rodiť koťuha – lapaj, potvora krabica – škatuľa krachelka – limonáda krapeň – pampúch krbálat' – váľať krenkovať – trápiť sa krepčiť – tancovať krepý – hlúpy, sprostý krígel' – pohár kripel – oslabený kristindel – vianočný stromček krne, krňacky – sane krumple – zemiaky kuca-paca – bitka kutica – úzka miestnosť kutina – úzka štvrť v Lučatíne kutrat' – prehŕňať kvér – puška kvičiak – samorodák kvit – vyrovnaný kvitovať – uznať, prijať kýbel – vedro
F/ fachman – odborník fajnový – dobrý, jemný fajront – koniec, voľno fajta – rod fakličky – tenké mäkké drevo fassung – bitka fertig – hotovo fertucha – zástera fest – pevne, silno fičúr – frajer fifik – prefíkanec fifty-fifty – rovnako fijok – zásuvka filfas – prútený košík fingovať – predstierať fintiť – parádiť firhang – záclona firnajz – fermež fiškál – právnik fiškus – špekulant fišprét – doska na cesto fit'firík – vetroplach fitinka – súčiastka fizolňa – fazuľa flajster – náplast' fliaskať – zauškovať flinta – puška flokáň – fl'ocháň	H/ habaďúra – výmysel, šibalstvo	I/ interes – záujem íver – trieska	J/ jáger – poľovník

(Pokračovanie v budúcom čísle)
Julo Kasa

Môj názor

Qou vadis, lučatínsky futbal?

Ked' som po návrate do Lučatina začal písať spomienky na svoju mladosť v obci, napísal som, že okrem minulosti sa budem vyjadrovať aj k súčasnosti. Raz som to už urobil, teraz napíšem pár otvorených slov lučatínskym futbalistom, ale nielen im. Podnietila ma k tomu jarná časť súťaže a márne čakanie na nedeľné futbalové zážitky. Píšem aj preto, že sa neujalo moje uverejnené jedenásťtoro v LZ. Stále verím v silu písaného slova viac, ako v silu svalov a vulgárnych prejavov.

Výkony našich futbalistov doma celú jar sú, aké sú, najviac nemastné – neslané. Čo nedokážu s loptou, to nahrádzajú faulami, nadávkami, hrubými, grobianskymi rečami. Mysliac si, že príčinou zlých výkonov sú raz rozhodcovia, raz súper, nie oni sami. V čom vidím príčiny a možnosti nápravy, poviem neskôr.

Začnem apelom na svedomie futbalistov. Ako hráči registrovanej súťaže, ktorí vystupujete pred verejnosťou, nereprezentujete len seba, ale aj futbalový oddiel, obec, jej obyvateľov, nás – divákov. Futbalový zápas je verejné, platené podujatie, je to sviatok, tak ako je ním aj film, divadlo, kostol, ples ap. Ľudia, mladí i starí, deti chodia tam pre potešenie, zábavu, kultúrny zážitok, nie na ventiláciu vášní, napätia, zloby, nevraživosti. To musí mať každý účastník zápasov, najmä však tí, čo sú na ihrisku, vždy na pamäti. Treba myslieť najmä na mladých,

ktorí sa učia zlým príkladom, ľahko napodobňujú to, čo vidia a počujú.

Nejde mi vôbec o výsledky a víťazstvá za každú cenu. Ide mi o to, aby sa zmenil herný a osobnostný prejav najmä v zápasoch. Možno k tomu prispievajú nasledujúce, s dobrým úmyslom mierené námety, ktoré by mohli priniesť pozitívne zmeny všetkým, ktorí futbal robia alebo sa naň dívajú.

Každý človek v športe musí mať sebadôveru. Tá pramení buď z dobrej tréningovej prípravy a životosprávy, alebo len z arogancie a ignorácie futbalových zásad a princípov. Prvý variant je lepší, druhý, žiaľ, častejší. Preto, keď už futbalisti málo trénujú, tak si neznižujú svoju výkonnosť zlou životosprávou. Skúste vylúčiť alkohol, cigarety, diskotéky aspoň v deň zápasu. Tieto základné fyziologické zásady platia nielen u profesionálov, ale aj u amatérov. Alkohol pred a počas zápasov by nemali piť

ani usporiadatelia, funkcionári, lebo sú zodpovední za poriadok, disciplínu, bezpečnosť všetkých účastníkov na štadióne. Piť možno až po zápase, raz od radosti, raz od žiaľu a celý týždeň aj od rána.

Rešpekt v športe je ďalšou podmienkou úspechu. Tvorí ho vážnosť, úcta futbalistov k trénerovi, funkcionárom, spoluhráčom, súperovi, rozhodcom, divákovi. Len tak sa získava uznanie, obľuba, sympatie fanúšikov, pre ktorých, dúfam, sa futbal hrá, len tým si vytvoria predpoklady pre športový úspech. Futbalisti na ihrisku tvoria podmienky pre radosť či nespokojnosť divákov, podľa ich podnetov diváci buď tleskajú alebo piskajú.

Tajomstvo úspechu vo futbale je priamo úmerné stupňu istoty hráčov i mužstva. Kto je neistý, zmätený, nepresvedčivý stráca rešpekt. Divák odpustí aj nezákerné fauly, slabú kondíciu, techniku, zlú prihrávku, či nepremenú šancu, ale nikdy nie neistotu, strach, nerozhodnosť na ihrisku, vulgárne prejavy, nevhodnú gestikuláciu ap. A tých bolo túto jar požehnané.

Tak teda, kam kráčaš lučatínsky futbal? My zvonku veríme a čakáme, že do svojej krajšej a kultúrnejšej podoby. **Julo Kasa**

Tip na dovolenkové chvíle

Medzi siedmimi divmi kraja aj Špania Dolina

V mnohých prípadoch platí to staré známe – viac máme „schodené“ rôzne pozoruhodnosti u susedov, ako doma, ktoré sú nám, takpovediac, pod nosom. Počas zahraničných dovolení obdivujeme rôzne divy sveta, ale vieme, že tých sedem divov má aj náš Banskobystrický kraj? Ruku na srdce – ktorý z nich sme už navštívili? A tak pred letnou sezónou a letnými dovolenkami je tu náš tip, kde môžete doslova za humnami stráviť chvíle voľna nielen pre pobavenie a zábavu, ale aj preto, aby ste z pozície „lokálpatriarchov“ boli, takpovediac, v obraze.

O siedmich divov nášho kraja rozhodli samotní občania, ktorí poslali svoj hlas tomu svojmu, podľa nich, jedinečnému miestu. Vďaka počtu hlasov sa na prvých siedmich miestach umiestnili: **Pustý hrad vo Zvolene, Kláštor v Hronskom Beňadiku, Banská Štiavnica, Čiernohronska železnica, Špania Dolina, Kremnická mincovňa a drevený artikulárny kostol a zvonica v Hronseku.**

Pozvánka do Španej Doliny

(Terajší názov obce pochádza z latinského slova Spanatus, čo znamená Špánova, županova dolina. Od svojich počiatkov mala rôzne pomenovania: Montania (1263),

neskôr Grueb (1458), Valis, Dominorum, Herregrund (1535), Úrvöldi, Baňa, Špania Dolina.)

Obec leží 11 km severne od Banskej Bystrice, neďaleko Starých Hôr, na rozhraní Nízkych Tatier a Veľkej Fatry, vo výške 728 m n. m. Je starobylou baníckou obcou s bohatou históriou, ktorej začiatky súviseli so vznikom banskej činnosti od doby bronzovej (2000 - 1700 pred n. l.).

Lokalitou európskeho významu sa stala Špania Dolina v 15. storočí v čase fungovania Thurzovsko-Fuggerovskej mediárskej spoločnosti so sídlom v Banskej Bystrici - Ungarischer Handel.

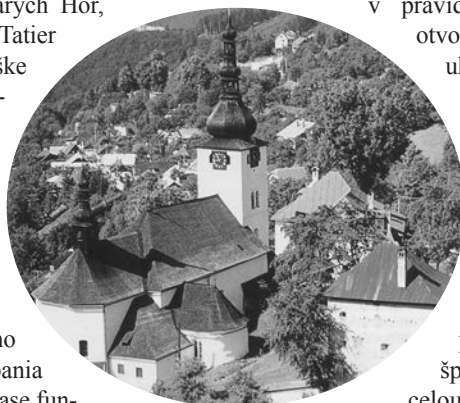
V Španej Doline sa zachovalo niekoľko typických baníckych domov z kameňa a dreva, ktorých väčšina pochádza z 19. storočia. Dominantou Španej Doliny je rannogotický Kostol Premenenia Pána z 13. storočia. Ku kostolu, stojacemu na vršku, vedie unikátne prekryté drevené schodisko so 162 schodmi. Na námestí

stojí renesančná budova bývalej Klopačky, v ktorej je zriadené Múzeum paličkovej čipky a banícka expozícia. V blízkosti Klopačky nájdeme zaujímavý orloj, ktorý

v pravidelných intervaloch otvorí kamenné steny a ukáže útroby bane s pohyblivými postavkami baníkov. Významnou technickou pamiatkou je banský vodovod. Unikátne vodné dielo dlhé 36 km, ktoré privádzalo vodu do španodolinských baní celou Starohorskou dolinou až spod vrcholu Prašivej v

Nízkych Tatrách. Pochádza zo 16. storočia a je najstarším aj najdlhším vodným dielom svojho druhu na Slovensku. Celou obcou vedie Banský náučný chodník, ktorý Vás zavedie k zaujímavým pamiatkam v obci a jej okolí. Menej nároční návštevníci si môžu zaznamenať, že absolvovali zdraviu prospešnú vychádzku. Tí náročnejší sa uspokojia napríklad s túrou na Donovaly.

(r)

Na záver sezóny prvý lučatínsky futbalový Juniáles

Tesné prehry vedia mrziť veľmi dlho

Po rozpačitom začiatku jarnej časti súťaže 1. triedy prišli na rad svetlé chvíle nášho mužstva. Po historicky prvom víťazstve v Heľpe 3:1 nasledovali víťazstva doma s Nemeckou 4:1 a s Osbrlím 5:3. Mrzí nás však tesná prehra s postupujúcim do vyššej súťaže 3:4, kde sme pred koncom zápasu ešte viedli. V posledných dvoch zápasoch sme v Hronci tesne prehrali 1:2 a v poslednom zápase doma remizovali s Mýtom 3:3.

V sobotu 4. júna po zápase s Osbrlím sme pre občanov pripravili kultúrno-spoločenské podujatie: Prvý lučatínsky futbalový Juniáles, ktorý sa konal na ihrisku TJ Mladost'. Chcem sa poďakovať všetkým, ktorí sa ho zúčastnili a ako bolo vidieť, v našej obci sa vieme aj dobre zabávať. Chcem vyjadriť vďaka aj organizačnému tímu, najmä Ružinskému, Piliarovi, Mokrošovi, Lukášovi Šišiakovi a ďalším za ukážkovú prípravu podujatia, ako aj členom DHZ v Lučatíne za pomoc pri príprave tejto vydarenej akcie.

V sobotu 9. júla na našom ihrisku organizujeme už tradičný turnaj „Memoriál Ing. Miroslava Chovana“ za účasti mužstiev z Podkoníc, Hladia a Mičinej. Turnaj ukončíme diskotékou, na ktorú ste všetci srdečne pozvaní.

Verím, že lučatínskych futbalistov budete aj naďalej podporovať a naďalej navštevovať naše zápasy. Na druhej strane by som rád upozornil na nemiestne vulgárne pokriky na adresu hráčov a rozhodcov, čo kazí dobré meno obci a muž-

stvu, pričom následne vznikajú zbytočné konflikty. Na naše zápasy chodia vo veľkom počte aj mamičky s deťmi a je na škodu aj tejto časti publika, že musí počúvať nemiestne poznámky, ktoré na futbal vôbec nepatria.

Tešíme sa na vašu podporu v novom ročníku 2011/2012.

Marek Vojník, predseda FK Mladost'

Hráči: Andrej Kohút, Ján Uhrík, Tomáš Brna, Peter Hraško, Igor Šišiak ml., Matej Mokroš, Ivan Hruška, Matej Vaník, Michal Sedliak, Pavol Zlevský, Stanislav Chvalík, Ondrej Turčan, Matej Garaj, Zdenko Urva, Matej Citara. **Výbor:** Matej Vojník, Igor Šišiak st., Peter Ružinský, Miroslav Piliar, Pavol Turčan.

Ján Šutka: Tak začínali

Šťastie sa od „Sokola“ akosi odvrátilo...

Na jar roku 1960, po zimnom odpočinku, mužstvo dospelých omladili Ľubomír Kasa a Rudolf Kramla, prišli Július Bobák a Ladislav Fudor. Zaregistrovaní boli aj ďalší hráči, hrajúci na súpiske – Ľubomír Šutka, Ján Lehocký, Ivan Filip a Ján Dvorský. Štartovali už aj hráči Ján Svetlík a Ivan Bobok, zatiaľ na občianske preukazy, pretože registračné preukazy sa ešte len vybavovali.

Víťazstvo Lučatina v Majeri 1:3 dňa 3. apríla 1960 sľubovalo dobrý štart do odvetnej časti súťaže. O týždeň futbalisti doma s Králikmi len remizovali 1:1, ale v ďalšom kole vyhrali v Ponikách 3:1. Dňa 24. apríla doma porazili veľmi silné Selce „B“ 2:0. Týmto víťazstvom sa dostali na čelo tabuľky a spolu s Podkonicami, Králikmi a Selcami vytvorili silnú skupinu bojujúcu o postup do III. triedy. Situácia si vyžadovala bezpodmienečnú disciplínu hráčov, sústredenie na hru a trochu šťastia. To však chlapcom chýbalo. I keď kontumačne vyhrali nad Hronsekom 3:0, prišla nečakaná prehra s priemernou Hrochoťou

Zľava stoji: Milan Dvorský, za ním skrytý Jaroslav Svetlík, Ján Lehocký, Vendo Plieštit, Miroslav Chovan, Václav Brna, dole Vlado Lehocký, Július Bobák, Daniel Kasa, Karol Lupák, pod nimi brankár Ferko Gregor.

4:3 a diskutabilná kontumácia v Kremničke 3:0 a - bolo po nádejach. Na umiestnení už nič nezmenila ani pekná výhra v poslednom kole 19. júna s Podkonicami 5:3, po polčase 2:2. Aký komentár priniesol k tomuto zápasu Pohronský hlásnik?

„Na ťažkom blatistom teréne sa stretli mužstvá bojujúce na špiči tabuľky. Hostia viedli už 2:0, a keď polavili, prenechali iniciatívu domácom a tí tento náskok vyrovnali. Tak skončil

prvý polčas. V druhom polčase sa obraz hry zmenil zásluhou nesprávneho rozhodovania rozhodcu, ktorý videl len chyby hostí a zákroky domácich prehliadal.“

Čo dodať k týmto slovám? Boli objektívne a bol na vine naozaj rozhodca? Neboli názory redaktora príliš jednostranné? Pravdou však ostane, že lučatínski futbalisti nevynikali slušnosťou. V priebehu súťaže mal zastavenú činnosť Ľubomír Kasa a Jozef Kereš, trestu a zastaveniu činnosti sa neubránil ani Pavol Tomčík, nepodmienečne na dva mesiace potrestala disciplinárna komisia Jána Lehockého, ale aj ďalších. Možno aj táto nedisciplinovanosť ich stála postup.

A ako vyzerala konečná tabuľka?

1. Sokol Selce „B“	18	13	2	3	58:23	28
2. Sokol Králiky	18	10	6	2	45:28	26
3. Tatran Podkonice	18	11	3	4	63:33	24
4. Sokol Lučatín	18	10	4	4	53:24	24

Lučatín teda skončil až na štvrtom mieste, keď do III. triedy postúpili Selce „B“. Rozhodlo kus futbalového šťastia, ktoré sa od Sokola Lučatín akosi odvrátilo. Ročník 1959/60 patril však v účinkovaní našich futbalistov v okresných súťažiach nesporne medzi najlepšie. Škoda, že nemali to šťastie...

V tom roku boli do súťaže zapojení aj žiaci. Hrali v „A“ skupine s mužstvami Ondreja „A“, Šálkovej, Ondreja „B“, Priechoda, Medzibrodu, Slovenskej Ľupče a Seliec. Dorastenecké mužstvo vytvorené nebolo.

LUČATÍNSKE ZVESTI

Noviny o dianí v Lučatíne 2/2011. Vydáva a distribuuje zadarmo do všetkých domácností obec Lučatín. Redakcia: Jana Šutková, Marián Piši, Jarmila Kováčová, Mgr. Eva Žaloudková, Anna Chovanová. Grafické spracovanie: Marta Pokošová.

Tlač: Tlačiareň D&M Slovenská Ľupča. E-mail: obeleucatin@stonline.sk

OBEČNÁ KRONIKA LUČATÍN (1)

Ako sa začali písať prvé riadky

Obec Lučatín, v roku 1424 Luchatev, 1520 Lwchathyn, 1786 Lucschatin, maďarsky Lucsato, 1920 Lučatín

Príhovor kronikára

Považujem za potrebné, na úvod kroniky, podeliť sa s čitateľom o mojich úvahách, predsavzatiach a plánoch. Je mi čťou a potešením, že ma obec poverila nanajvýš zodpovednou úlohou – napísať prvé riadky obecnej kroniky. Súčasne je mi smutno pri pomyslení, že obecnú kroniku nezačal písať niekto aspoň o päťdesiat rokov skôr. Nechce sa mi ani veriť a zároveň si kladie otázku: „Nenašiel sa občan z tejto pomerne pokrokovej obce, ktorý by bol zaznamenával život v obci a písal obecnú kroniku?“

Bodaj by niekto časom dokázal dať na túto otázku kladnú odpoveď. Prajem si, aby sa našiel o tom dôkaz niekde v starej truhlici, či na povale. Súčasný stav nastoľuje konečne začať dielo! A pokračovať v ňom s pocitom zodpovednosti a napraviť, čo sa ešte napraviť dá.

Keď začínam písať prvé riadky kroniky nedá mi nespomenúť tých, ktorí na tomto poli vyorali brázd, zasiali zrno, aby vzišla prvá úroda. Aj keď sa obecná kronika nepísala, predsa sa našli jedinci, ktorí niečo zo života v Lučatíne zachytili. V prvom rade je to bývalý správca miestnej ľudovej školy Martin Lacko, ktorý písal školskú kroniku od roku 1920 a v písaní pokračovali ďalší učitelia. Z nej čerpal a doplnil ďalšími informáciami náš občan Emil Šefranko v rodinnej „PAMATNICI“, tak ako aj náš rodák Ing. Ján Muránsky, ktorý v dvoch zväzkoch štúdie „Obec Lučatín“ a v hasičskej kronike bohato spracoval život v minulosti – a tiež za rok 1986 – v hlbších súvislostiach. História športu v Lučatíne spracoval Ján Šutka mladší pri príležitosti 55. výročia futbalu v Lučatíne. Vďaka im za túto prácu. Tieto písomnosti bližšie popíšem na stránkach obecnej kroniky v samostatnej časti. Je mojou povinnosťou nielen nadviazať na tieto písomné práce spomenutých priateľov, ale aj doplniť a popísať niektoré časové úseky a heslá, ktoré nie sú v týchto písomnostiach zachytené.

Dnes, keď sú už napísané prvé stránky v knihe OBEČNÁ KRONIKA LUČATÍN, si iste všetci prajeme úspešne pokračovať v začatom diele bez prerušenia. Nech obecná kronika, aj predchádzajúce pí-

somnosti, nezapadnú prachom, nech sa nestanú len svedkom minulosti, ale nech sú životodárnym žriedlom poznania a poučenia pre súčasníkov, nech po nich siahne aj mladá generácia. Bodaj by bola aj hrdá na svojich predkov, na ich život a prácu.

Poznatky o písaní kroniky som získal z dostupnej literatúry a zúčastnil som sa dvoch jednodenných školení. Schválené texty zapisuje do obecnej kroniky Elena Majerová (nar. 31.8.1951), rodáčka z Lučatina č. d. 2.

Zdenko Filip

Životopis kronikára

Volám sa Zdeno Filip, svetlo sveta som zazrel v peknom kúte Slovenska, v dedinke obkolesenej horami. Bolo to v Lučatíne, dňa 21. augusta 1931, keď život na dedine bol ešte viac podobný tomu starému, než aby bol ovplyvňovaný novším spôsobom života tých rokov. Sme len dve deti, mám mladšiu sestru.

Rodičia sú tiež rodákmi z Lučatina, matka vyučená krajčírka, neskôr domáca, otec železničiar. Vďačím im za všetko: za lásku k človeku, k práci i prírode, oteckovi aj za vzťah k veciam obecným a za hrdosť, že som Slovák, Slovan. Odtiaľ pramení môj vzťah k tomu, čo nás obklopuje: príroda, práca, život v dedine. Od malička som pomáhal rodičom aj starým rodičom. Ale najprv bola škola. Po skončení ľudovej školy v Lučatíne, chodil som do meštianskej školy v Slovenskej Ľupči. Odtiaľ som išiel do Gymnázia Andreja Sládkoviča v Banskej Bystrici, kde som zmaturoval. Po skončení vojenskej základnej služby som pracoval v školskom podniku SLUŽBA ŠKOLE, neskôr pod zmeneným názvom Učebné pomôcky v Banskej Bystrici, až do odchodu do dôchodku.

Ako študent som sa zapájal do diania v obci, najviac v kultúrnej činnosti, v mládežníckej organizácii, aj ako funkcionár v športovej organizácii. Moje aktivity sa rozdelili po vstupe do zamestnania medzi obec a zamestnávateľa. Pracovné záťaženie v zamestnaní a zodpovednosť k vykonávanej práci spôsobili zníženie systematickej angažovanosti v obci. Tá sa prejavovala skôr vo fyzickej práci v prospech obce, aj miestneho JRD. Naša generácia sa zúčastňovala veľkého počtu bezplatných brigád, oduševnene sme pracovali na každej práci pre povznesenie obce.

Tento obšírny text uvádzam len pre lepšie pochopenie budúcemu čitateľovi, že náš vzťah k veciam verejným nebol, ani teraz

nie je povrchným, alebo povinným. Ten začínal už kedysi v mladosti, je zakorenený niekde v našom vnútri. Mali sme aj radosť z dobre vykonanej práce a môžem povedať, že to vo mne pretrváva naďalej.

Vo vyššom veku som začal pracovať ako poslanec obecného zastupiteľstva v dvoch volebných obdobiach, od roku 1990 do roku 1998. Vážim si históriu – je ona nielen poznaním, ale aj zdrojom poučenia a má v každom období odkaz aj pre budúcnosť. Veľa rokov dozadu ma znepokojovala myšlienka, zachytiť históriu, život našej dediny, veď obecnú kroniku nikto v obci nepísal, hoci boli touto úlohou poverení viacerí občania. Teraz, už v dôchodku – keď som opäť prejavil záujem o túto prácu – bol som ustanovený za obecného kronikára uznesením Obecného zastupiteľstva Lučatina č. 7/93, bod č.II/1 dňa 7. 12. 1993. S odstupom času a za daných okolností si uvedomujem zodpovednosť a súčasne aj náročnosť tejto úlohy, ktorú aj keď s ťažkosťami, chcem čestne splniť.

V Lučatíne dňa 25. marca 1999

DEJINY

Vznik osady

Vznik osady Lučatín sa datuje pred 13. storočie a pravdepodobne súvisí s výstavbou zámku v Slovenskej Ľupči. Osada patrila Ľupčianskemu panstvu, prví osadníci boli pastieri a pásli pre panstvo dobytok na lúčinách okolo Hrona.

Názov obce, jeho vznik, kedy, prípadne z čoho vynikol, nie je doložený. Slovným podaním sa hovorí o lúčinách, ktoré sa v mieste nachádzali a podľa nich dostala aj názov.

15. - 17. storočie

Lučatín bol aj je počtom obyvateľov malou obcou, ktorá bola vždy v tieni Slovenskej Ľupče aj Ľubietovej. Jej história nie je bohatá, ale počas existencie boli udalosti a javy, ktoré si zasluhujú, aby sme ich spomenuli.

Prvá písomná zmienka o Lučatíne pochádza z 24. mája 1424 v listine kráľa Žigmunda, ktorou daroval svojej manželke hrad v Slovenskej Ľupči aj s okolitými obcami a medzi nimi sa uvádza aj obec Lučatín.

V 15. – 17. storočí sa obyvatelia zaoberali poľnohospodárstvom a chovom oviec. Žilo tu aj niekoľko slobodníckych rodín rybárov. Pálili tiež drevené uhlie.

V roku 1564 pracovala v chotári sklára. Nevie sa kde bola postavená, ani dakedy pracovala. Pravdepodobne rýchlo zanikla.

Nad dedinou, na strmom vrchu v úžine Hrona kóta 596 m – na hranici s Medzibrod – stálo v minulosti menšie hradisko. Podľa toho aj pomenovanie Hradište (Hradištie). Dôkazy o jeho osídlení sa nenašli, slúžil pravdepodobne ako strážny objekt. Lučatínci používajú aj pomenovanie Stráža. Lúky pod vrchom majú zachovalý názov Pod Strážou.

Na Kráme, vľavo od Moštenického potoka pred jeho ústím do Hrona, bolo údajne popravisko. V tesnej blízkosti, ale na pravej strane potoka, na úpätí skalnatého svahu Kriváň – už v Ľupčianskom chotári – vyúsťovala vraj jedna z podzemných chodieb Ľupčianskeho hradu. Tu sa nachádza aj vyššie úzke skalnaté bralo nazývané „Mních“.

18. – 19. storočie

S rozmachom železiarstva na Pohroní sa obyvatelia začali orientovať aj na furmanku. Pre okolité erárne hute a hámre vozili drevené uhlie, späť prevážali železiarske výrobky na ďalšie spracovanie a z Ľubietovej vozili aj drevený riad. Hotové železiarske výrobky vozili až do Vacova a Budapešti. Z hôr sťahovali drevo, kluchty splavovali dolu Hronom a rozvážali po blízkom okolí. Zvážali stromy na miesta kde sa zbíjali plte, pltníčili, plavili sa do Žarnovice. Taktiež zvážali drevo na blízke pily. Pracovali v lesoch, venovali sa ovčiarstvu a domácky vyrábali drevené náradie.

Obyvatelia boli poddaní a okrem robotových povinností pre zámocké panstvo museli pracovať aj pre banskú komoru, hoci im za túto prácu platili.

Náš občan Emil Šefranko (1888 – 1964) v rodinnej pamätnici píše o živote v tom čase takto: „Pohronské doliny a vrchy vedeli by nám mnoho rozprávať o pradávnom čase keby neboli nemé a zaiste tu prežívalo ľudské pokolenie viac žalosť ako radosť, veď bolo v horách. Pracovalo v dierach pod nadvládou, ako otroci a ovocie ich práce bolo odvázané pre mocipánov, ktorí sa v lesku zlata kochali a na ujarmených málo, alebo ništ nepamätali“.

Zápisnica

Konkrétne svedectvo a opis života našich občanov podrobne a verne zaznamenáva zápisnica o príprave zriadenia Tereziánskeho urbáru v Lučatíne, zo dňa 5. mája 1770 (Štátny oblastný archív v Banskej Bystrici).

Za obec Lučatín boli prítomní:

Medzibrodský Ondrej - richtár lučatínsky

Môtik Ondrej - prisázný

Strelec Jakub - prisázný

Fraňo Ján - prisázný

Muránsky Jakub - prisázný

Ani jeden z nich nevedel písať a miesto podpisu urobili každý krížiky.

Ide o oficiálny dokument a pre našu obec významnej historickej a obsahovej hodnoty. V dokumentačnej prílohe kroniky je uložená fotokópia zápisnice. Uvádzam súhrn najdôležitejších informácií vo voľnom spracovaní, ktoré zástupcovia obce poskytli v odpovedi na deväť otázok:

„...nemáme písaný urbár ani kontrakty s panstvom. Svoje poddanské povinnosti vykonávame podľa starodávnej obyčaje: obrábame panský majer pod Ľupčianskym zámkom, totiž orieme, sejeme, kosíme, hrabeme, žneme, zväžame obilie, rozvážame trus. Drevo rúbeme a vozíme do panského pivovaru 45 siah, tehelní 7 siah a k sušiarňi podľa potreby. Panské pivo do našej krčmy šikujeme, i tehly do Bystrickej komory vozíme. Vozíme jačmeň na varenie piva do panského pivovaru, aj obručie do pivovaru vozíme.“

Poloha Lučatína

Obec Lučatín sa nachádza na strednom Slovensku, 15 km východne od mesta Banská Bystrica, okres Banská Bystrica, kraj Stredoslovenský, predtým župa Zvolenská.

Jej poloha je vymedzená 48°46'56" severnej zemepisnej šírky a na 19°19'29" východnej zemepisnej dĺžky, v nadmorskej výške 388 m n.m. Rozkladá sa v údolí rieky Hron, ktorá vytvorila na území chotára meandre. K obci prináleží časť Predľubietová. Chotár je o rozlohe 1087 ha. Susedné obce v doline Hrona sú Slovenská Ľupča, Medzibrod a v bočných dolinách sú to Moštenica, Hiadeľ a Ľubietová. Z hľadiska cestnej komunikácie má dobrú polohu. Nad obcou odbočuje severne cesta do Hiadľ a a južne do Ľubietovej, pod obcou severne do Moštenice a ďalej do Kališťa.

Obcou prechádza železničná trať Zvolen – Červená skala – Margecany. Hlavná štátna cesta I. triedy č. 66, ktorá vedie dolinou Hrona, je už umiestnená za obcou.

Povrch

Podľa geomorfologického členenia je územie chotára zaradené do oblasti Slovenského stredohoria, do jej celku Zvolenskej kotliny, podcelok Bystrické podolie. Okolie obce lemujú zo severnej strany Nízke Tatry, z južnej Slovenské Rudohorie. Malý chotár obce sa rozkladá na území troch celkov: Slovenské Rudohorie, Bystrická vrchovina v južnej časti a Bystrické Podolie v severnej časti. Chotár hraničí s ďalšími celkami: Horehronské Podolie, Starohorské Vrchy. Najnižší bod chotára je pri ústí Moštenického potoka do Hrona v nadmorskej výške 380 m, najvyšší bod Kupcova poľana, vysoká 781 m.n.m., je

v Slovenskom Rudohorí. Južná časť chotára je prevažne zalesnená, v severnej časti sú väčšinou lúky a pasienky. Okolité svahy z oboch strán spadajú strmo na dno doliny. Hron svojou denundačnou činnosťou prehĺbil dno doliny a po pravej strane zanechal asi 15 m vysokú terasu, ktorá je najvýraznejšia pri vyústení rieky z úžiny. Strmý svah terasy sa postupne zmiernuje, v dolnej časti sa stráca, až splynie s dnom doliny.

Severnú časť chotára vytvára bočný hrebeň, ktorý odbočuje z Kozieho chrbta (1301 m.n.m). Hrebeň sa nad dolinou rozdeľuje v mieste rozložitej Dúbravy na tri výbežky. Bočný výbežok nazývaný Brdo chráni obec od severovýchodu a uzatvára dolinu zhora, druhý výbežok nazývaný Stráne, uzatvára spolu s Ľupčianskym Kriváňom dolinu od západu. Stredný najkratší výbežok, nazývaný Košťalový vrch, vykresľuje tvar kotliny do polmesiaca obráteného na juh. Južnú časť chotára tvorí skupina Čiernochova s vrcholom Skalolom, odkiaľ vybiehajú na sever výbežky Bukovienka a Beniaková a na západ členitý chrbát so skalným vrcholom Kopa, ktorá je dominantou kotliny.

Severná časť chotára je súčasťou ochranného obvodu Národného parku Nízke Tatry (NAPANT).

Chotárne názvy:

- **v južnej časti oráčiny:** Pod Beniakovom, Za Hronom, Urek, Umočil, Pod Ostrým vrchom, Priečna, Kopaničky, Breh, Selá

ostatné plochy: Hradište (alebo Stráž), Pod Strážou, Kotačky, Pod Skalou, Železné vráta, Lučatínska jama, Kupcova Poľana, Hlinište, Ľubietovská dolina, Bukovienka, Sihoľ, Trnkový jarok, Horná Dolina, Dolinka, Čiernochovo, Košiarik, Skalolom, Kútik, Horné lúky, Beniaková,

Bučie, Koliesko, Usádok, Ľupčianka, Jánošová, Dolná Dolina, Pod Kopou, Kopa, sedlo Chotárne, Ostrý Vrch,

- **v severnej časti oráčiny a lúky:** Uhliisko, Pred Ľubietovou, Za vrbičkami, Zavrat', Dlhá, Lúčky, Pod hôrkou, Záhumnie, Hriadky, Štepica (nad cintorínom), Raveň(Raveň), Mokrad', Pod Stránami, Moštenická dolina, Na Potoku, Krám, Mlynček

ostatné plochy: Hôrka, Brdo, Hacno, Vážna, Za Kutinou, Mláka, Čiert'az, Košťalový vrch, Za Uhríkovie, Patrovo, Polianky, Dúbrava, Haklovo, Báh, Kopanice, Jama, Grúň, Dráhy, Za skalou, Bánik, Pravdovská, Stráne, Muništie.

Podnebie

Územie patrí klimaticky do mierne teplej oblasti. Zimy v polovici 20. storočia s priemernou teplotou v januári -5° až -7°C. Minimálne teploty dosahovali až -30°C, ojediniele aj nižšie. Letá boli mierne, maximálne teploty dosahovali +28°C.

Najteplejší mesiac je júl s priemernou teplotou +18°C. Priemerný počet dní so snehovou prikrývkou 80-100 dní. Vegetačné obdobie trvá približne 200 dní.

V druhej polovici tohto (v tom čase 20.) storočia je badateľné celkové otepľovanie. V zime len zriedkavo klesne teplota pod -10°C, v lete vystupujú teploty až na +32°C. Priemerná ročná teplota sa pohybuje okolo +7°C. Klesá tiež objem zrážok a znižuje sa počet dní so snehovou pokrývkou. Prevládajú západné až severozápadné vetry. Dno kotliny je od vetrov dosť chránené. Údaje o klimatických pomeroch sú prevzaté podľa merania v susednej obci Slovenská Ľupča. V osemdesiatych rokoch je pozorovaný častejší výskyt hmly. Ovzdušie mierne zamoruje rafinérka v Dubovej a penicilínka v Slovenskej Ľupči. Rieku Hron znečisťovala rafinérka v Dubovej až do vybudovania čističky.

Vodstvo

Okrem rieky Hron v dĺžke cca 3550 m odvodňujú chotár z pravej strany: potok Vážna – novšie Hladňovský potok, ktorý vyviera na svahu známeho vrchu Prašivá. Tvorí prirodzenú hranicu s medzibrodským chotárom. V strede kotliny tečie Kutinský potok, vyviera na Poliankach vo výške asi 620 m n. m., dĺžky 1500 m. Je to malý, ale bystrý potôčik s veľkým spádom, v jeho strednej časti s veľkými balvanmi. Kedysi sa menil pri výdatnejších zrážkach na hučiacu horskú ríavu a zatápal časť obce. Poniže tečie ďalší potôčik, zvaný jednoducho Potok. Vyviera pod Dúbravou vo výške asi 570 m n. m., dĺžky 1000 m. Počas suchšieho leta sa v dolnej časti stráca. Na obidvoch potôčikoch bola postavená vysoká hrádza a časť toku obidvoch zregulovaná. Dolnou hranicou chotára preteká Moštenický potok, vyviera nad osadou Kalištie pod Hrubým vrchom. Z ľavej strany priteká malý bystrý potôčik bez názvu z dolinky Kotačky, má pomerne vyrovnaný prietok aj v lete. Blízko neho tečie potok Hutná – novšie Ľubietovský potok – vyviera pod Ľubietovskou Bukovinou. Nižšie sú to dva potôčiky bez názvu. Jeden tečie z Hornej Doliny z pod Čiernochova, z výšky 580 m n. m., dĺžky asi 2000 m. Druhý tečie z Dolnej Doliny z výšky 480 m n. m., dĺžky 900 m. Pri vyústení na dno doliny sa obidva zväčša strácajú v naplavených štrkoch. Všetky potoky a potôčiky sa vlievajú priamo do Hrona. Hron bol kedysi výdatnou riekou s čistou vodou a v našom chotári príberá na krátkom úseku spomenuté tri bystriny. Tým je tento úsek Hrona zaujímavý a bol významný pre splavovanie dreva.

Z hlavného koryta Hrona odbočovali dve menej výdatné kratšie ramená, ktoré vytvárali sihote. Prvé rameno "Hrônik" odbočovalo do ľava hneď pod úžinou,

tesne pod novým mostom a o 150 m nižšie sa spojilo s hlavným korytom. Sihot bola hospodársky využívaná. Približne o 100 m nižšie od ústia Hrônika do hlavného koryta odbočovalo pri transformátore doprava výdatnejšie rameno dlhé asi 110 m a väčším oblúkom napojilo sa do hlavného koryta. Pri prehlbovaní koryta Hrona v sedemdesiatych rokoch vtoky do bočných ramien zasypali. Zasypaná je aj horná časť ľavého ramena až po nové ústie potôčika z Hornej Doliny. Právě rameno zasypali postupne občania v osemdesiatych rokoch a krátke polička si po rekultivácii predĺžili na malú sihot, ktorá nebola hospodársky využívaná.

Pôda

Lučatinský chotár sa nevyznačuje žiadnou zvláštnosťou, na rozdiel od okolitých chotárov. Na jeho území sa nevyskytuje žiadny minerálny prameň, chránený prírodný výtvor, či lokality vzácnych druhov z rastlinnej alebo živočíšnej ríše, ako je to v blízkom okolí.

Zložitost' podkladu a členitosť reliéfu je podmienená pestrú geologickou stavbou a erozívnou činnosťou, ktorá zanechala hlboké a úzke dolinky so strmými svahmi.

Geologické pomery sú veľmi pestré a zložené. Severnú časť chotára tvoria treťohorné štrky, v menšej miere druhohorné sedimenty. V južnej časti vystupujú druhohorné vápence, dolomity a bridlice. Pôdy sú menej úrodné, striedajú sa hnedé lesné, nívne, ilimerizované a rendziny.

V chotári sa ťažil piesok aj skaly; začiatkom 20. storočia sa ťažili skaly v priestore Čiernochova, miesto sa aj oficiálne nazýva Skalolom (699 m n. m.). Už len miestami viditeľná skala a profil terénu pripomínajú bývalý lom, teraz porastený smrekmi. V blízkosti dediny sú dve pieskovne, nad Hriadkami a Bánik. Ďalšia bola v Moštenickej doline a najväčšia a najviac využívaná je vo Vážnej. Vo Vážnej je už zákaz ťažby, ostatné sa využívajú len občas miestnymi občanmi. V lokalite Bánik je vzácny, jemný, prachový piesok dvojakej farby: biely – slabokrémový a bielo – žltý. Chemickým zložením patrí medzi čisté až vysoko čisté dolomity. Je vhodný na sklárske, chemické a poľnohospodárske účely. Koncom tridsiatych rokov sa ťažil a používal sa ako komponent pri výrobe umelého hnojiva.

Flóra

Výskyt rastlínstva a bohatosť druhov je podmienená podložením, klimatickými pomermi, reliéfom, orientáciou svahov a len čiastočne nadmorskou výškou. Prevažujú teplomilné druhy, lesy sú zmiešané. V severnej časti sú najviac zastúpené buky a hraby, na strmých vápencových svahoch s tenkým pôdnym krytom sú to borovice,

ktoré sa v sedemdesiatych rokoch rozmohli aj samovýsevom. Na nekultivovaných málo spásaných južných svahoch sa hojne vyskytuje šíp, drieň, trnka a lieska a niekoľko solitérov duba. V južnej časti chotára orientovaného severne, na inom podloží a pravdepodobne aj vplyvom pestebnej činnosti, sa takmer nevyskytuje šíp, hlôh, absentuje dub. V tejto časti prevažuje buk, jaseň a smrek, menej jedľa, jarabina. Avšak v tridsiatych rokoch (min. storočia) mal smrek asi 50 % zastúpenie.

Z bohato zastúpeného kvetenstva sa vyskytuje poniklec slovenský, konvalinka, vyhnuli papučky, z tráv ustupuje psica. Čučoriedky sa vyskytovali len v dolnej časti lokality Báh.

Brehy Hrona lemovali kedysi prirodzené druhy drevín, jelša a vŕba. V päťdesiatych rokoch k nim vysadili topole. Teraz ostalo z nich už len niekoľko jedincov. V súčasnom období sú lúčiny a pasienky v severnej časti väčšinou neudržiavané, porastené krovím a stáva sa tým hospodársky menej cennou. Akoby chýbal starostlivý hospodár.

Fauna

Zastúpenie živočíchov sa nelíši od zastúpenia v okolitých chotároch z juhozápadného smeru. Novšie sa vyskytuje medveď, ojedinele sa zatúlal aj rys. Hojne je zastúpený slepúch lámavý, vzácnejší je mlok škvrnitý a kuna skalná.

Z vtáctva sa vyskytuje jastrab krahulec, myšiak hôrny. V horských potokoch Hutná, Vážna, Moštenický potok sa darí pstruhom, ostatné potôčiky sú bez rýb. Vyskytovali sa aj raky, v Hrone bola hlaváčka. V zime prilietala kačka divá, v poslednom období je prítomná aj v iných ročných obdobiach. Ústie potoka Hutná bolo známe ako miesto trenia. Občania využívali čas trenia ešte začiatkom 20. storočia, aby si nachytali rýb na obživu aj do zásoby – ťúdi ich.

Popis obce

V miestach, kde južne orientované svahy prechádzajú do údolnej aluviálnej nivy, rozkladá sa na pravom brehu Hrona dedina Lučatín. Železničná trať a stará hlavná cesta, ktoré idú paralelne blízko vedľa seba, podmienili tvar zástavby dediny.

Dedina má charakteristické znaky usporiadanej zástavby, popri ceste v tvare predĺženého zaobleného písmena „L“. Jej dĺžka je 2050 m, spolu s časťou Predľubietová – po odbočke cesty do Ľubietovej – je dlhá 2600 m. Urbanisticky pekne pôsobí jej stará časť, ktorá tvorí takmer jednoliaty celok. V liniovej zástavbe je dodržaná výška rímsy aj výška striech.

Väčšina domov je postavená v tvare predĺženého písmena „U“, s krytou bránou od ulice. Dvory sú uzavreté.

Dlhšia strana je orientovaná do dvora obráteného na juhovýchod. V jednej línii sú ukončené aj zadné časti hospodárskych budov. Výstavba po roku 1945 nie je síce tak usporiadaná, ale obidve časti – s udržiavanou zeleňou, asfaltovými cestami a chodníkmi, záhradami pred domami aj za nimi – pôsobia ako celok dobre, bez rušivých vplyvov. Táto časť je dokumentovaná viacerými fotografickými zábermi a plánom.

Dobré dopravné možnosti sú dané dvomi železničnými a štyrmi autobusovými zastávkami; mimo dediny sú ešte ďalšie dve autobusové zastávky. V tomto období využívajú občania viac autobusovú dopravu.

Z hľadiska historického aj lokálneho možno dedinu rozdeliť na starú a novú časť. V starej časti rozdeľuje cesta popri budove Jednoty horný koniec od dolného. V starej časti boli kedysi na slnečnej strane pred domami záhradky. Po roku 1921 začali postupne zanikať, keď vysadili alej ovocných stromkov a v rokoch 1930 – 31 aj stĺpy elektrického vedenia. Aj ovocné stromky boli vypílené pri výstavbe vodovodu a kanalizácie. Na tomto úzkom priestore medzi domami a cestou, širokou cca 1 až 5 m – ktorým vedú takmer všetky inžinierske siete, lokálne aj diaľkové – je upravený pás zelene. Z obidvoch strán starej časti dediny sú umiestnené križky, na dolnom konci križky je ešte ulička Kutina popri potoku a patrí ešte ku starej časti. Smerom ku železničnej stanici bolo ešte niekoľko osamotených domov. Ďalší križ je ešte na hranici chotára pred Moštenickou dolinou.

Po roku 1945 sa stavalo nadol pozdĺž cesty, na pravo od Kutinského potoka ku železničnej stanici a neskôr ešte nadol na Mokrad' po trasu plynovodu. V päťdesiatych rokoch začala výstavba za železničnou traťou, vpravo od potoka na Dlhú. Táto časť má aj rovnomenný názov. V tomto období začali pribúdať aj domy popri ceste k cintorínu – Cintorínska ulica. V posledných rokoch pribúdajú domy aj na lokalite Zavrať.

Verejné budovy

Železničná stanica umožňovala v minulosti križovanie vlakov. Boli vybudované tri koľaje, napájacie vodné pumpy pre obidva smery, skladište, vozňová dráha a dve nakladacie rampy. Plnila aj úlohu nakladacej stanice pre vykladanie a nakladanie vozňových zásielok. Najviac sa nakladalo drevo a výrobky drevárskej prvovýroby z okolitých píl. Stanica – vždy upravená – bola pýchou a hlavne prínosom pre obec, ale v posledných rokoch ziva prázdnotou ošarpaná budova stanice s príľahlou hospodárskou budovou a malým objektom pre vozňovú dráhu.

Vzhľad dediny dotvárajú v starej časti tri

vežičky a budova školy postavené v rade medzi cestou a železničnou traťou. Na dolnom konci tohto radu je klasická stavba rímsko-katolíckeho kostola, má dva zvony, povýše je poschodová budova hasične so štvorhrannou vodorovne ukončenou vežou sušiarne. Za ňou je poschodová budova školy, za cestičkou na bývalý most cez Hron a malým parčíkom je na konci tohto radu budova evanjelickej a.v. cirkvi, nazývaná kostolík; jednoposchodová budova je završená vežičkou s dvoma zvonmi. V prizemí budovy je poštový úrad a miestnosť pre potreby zboru, na poschodí je modlitebňa.

Cintorín skrášľuje vkusná stavba Domu smútku z roku 1991. Je oplotený drôteným plotom so železnými stĺpkami, vpredu s betónovým múrikom z roku 1985. Na cintoríne vidieť sedem starých železných náhrobných križov, ktoré pochádzajú z 19. storočia a začiatku 20. storočia. Sú súčasťou dobovej ľudovej kultúry a dotvárajú kolorit cintorína.

V roku 1991 bolo vybudované na Hriadkach vedľa Kutinskej cesty nové futbalové ihrisko a nad ním kúpalisko so šatňou a sociálne zariadenie. Kúpalisko bolo vybudované v roku 1980 ako účelové zariadenie – plní aj funkciu protipožiarnej vodnej nádrže.

V strede starej časti dediny je budova bývalého Potravného družstva, teraz v majetku Spotrebného družstva Jednota. V budove je obchod so zmiešaným tovarom, pohostinstvo, kedysi tu bol aj poštový úrad, vzaďu bola hospodárska časť, ktorá bola neskôr v roku 1958/60 prestavaná na spoločenskú sálu. V sále je dodatočne vstavané malé provizórne javisko. Za sálou je knižnica, vedľa kuchynka a sociálne zariadenie. Pohostinstvo má vo dvore sociálne zariadenie. Na hornom konci je budova obecného domu, sídlo obecného úradu. V časti Predľubietová je horáreň. Naproti horárne je železničná zastávka Predľubietová a za ňou, na ľavom brehu Hrona novovybudovaný areál Okresnej správy ciest.

Na potoku, pri železničnej stanici bola pila. Vedľa nej boli vybudované v roku 1951 objekty Jednotného roľníckeho družstva v Lučatíne, patriace teraz Roľníckemu družstvu v Slovenskej Ľupči.

V extraviláne, na svahu Hacna je vodojem, prietok vody v ňom je riadený automaticky.

Chotárom vedie trasa diaľkového plynovodu poza dedinu, popod Stráne a popod Brdo.

Vybudované sú štyri linky elektrického vedenia. Linka 22 kV vedie dnom kotliny a je z nej napájaná naša lokálna sieť. Druhá linka napätia 110 kV vedie priečne výbežkami severnej časti chotára. Ďalšie dve linky napätia 110 kV vedú cez Dúbravu.

Ďalšou stavbou v extraviláne sú sklady mládežníckej organizácie vybudované na

Mlynčoku, v mieste bývalej starej pily na vodný pohon. Teraz je v objektoch súkromná pila. Vedľa postavená štýlová stavba verejného stravovacieho zariadenia typu „salaš“, ktorého majiteľom bolo JRD, už neslúži pôvodnému účelu, využíva ju majiteľ pily.

Z významnejších stavieb sú: novovybudovaná hlavná cesta, ktorá vedie vľavo poza dedinu tesne pod svahmi južnej časti okrajom kotliny a dva cestné mosty, ktorými hlavná cesta pretína dva razy úžinu Hrona. Prvý menší most v časti Predľubietová prechádza ponad cestu do Hiadľá, železničnú trať a Hron, bol vybudovaný v roku 1956 a pripravujú sa plány na jeho rekonštrukciu. Novší most z roku 1975 prechádza od Horných lúk ponad Hron, železničnú trať a cestu vedúcu cez dedinu. Technickým riešením a parametrami sa zaraďuje medzi pozoruhodné a väčšie mosty. Je postavený na štyroch pilieroch tvaru „V“, dlhý asi 160 m, vysoký asi 10 m.

Dva potôčky, sčasti pretekajúce dedinou sú zregulované, každý s priehradným múrom pred vyústením na dno kotliny.

Na Čiernochove bol objekt kejďového hospodárstva, v tom čase jeden zo štyroch na Slovensku s takýmto spôsobom chovu jaloviny. Po viacerých reorganizáciách kejďové hospodárstvo zaniklo. Neskôr objekt vyhorel, zostala len kamenná podmurovka viditeľná ešte aj teraz.

Záverom je treba spomenúť aj chatu „YMCA“, životne spätú od začiatku s našou obcou, aj keď je umiestnená tesne vedľa chotárnej hranice na ľavom brehu potoka Vážna, už v katastrálnom území obce Medzibrod. Okrem pôvodnej budovy, ktorá je ešte v prevádzke, je postavených niekoľko rekreačných objektov, tenisové a volejbalové ihrisko. Teraz je v správe organizácie zväzu mládeže.

Hospodárstvo

Chotár o rozlohe 1087 ha má len 64 ha ornej pôdy, les zaberá 559 ha, ostatná plocha pripadá na horské lúky a pasienky. Malý chotár v takejto skladbe s málo úrodnou pôdou nedokázal uživiť všetkých obyvateľov.

Za čias poddanstva patrila pôda v doline zámockému panstvu. Ľud obrábal polička na vrchoch, kde sú ešte aj teraz miestami viditeľné medze po priečnepoložených poličkách. Polička boli na Drahách, Kopaniciach, Bučí, Kotačkách a v Jánošovej. Aj po zrušení poddanstva boli niektoré najnižšie položené miesta okolo Hrona ponechané na lúčiny pre časté záplavy. Všetky ostatné vhodné plochy sú obrábané a úzke polička sa tiahli aj do strmších svahov.

Mierne podnebie umožňuje pestovať väčšinu kultúrnych rastlín. Ešte v 17. storočí sa darilo zväčša jačmeňu, ovsu, prosu.

(Pokračovanie v budúcom čísle)